

6 IANUARIE 1932

ANUL I — Nr. 1
Redacția Pasajul Imobiliara Sc.A
Calea Victoriei 48-50 București I

Manuscrisele nepublicate se distrug

Biblioteca Universității Regale Ferdinand I.
din CLUJ.
Nr. 15.16.1932
EXEMPLAR LEGAL

Director SANDU TUDOR

UN EXEMPLAR 5 LEI
APARE IN FIECARE MIERCURI
ABONAMENT ANUAL 300 LEI
INSTITUȚIILE ANUAL 500 LEI
Director Ad-tiv THEO MARVAN
B-dul Pr. Mierca 10 București VI

PROLOG PENTRU CEASUL ACESTA

Ne-a biruit gând curat, gând bun. Cu ochi mari de vedenie întrezărim și creștem în noi o icoană viitoare, un stil arzător cum sunt flacărele. Fiecare inimă a unui om tânăr e, aievea, o floare de foc, din marele rug înflăcărat și nemistuit al Vieții care aprinde întunerecul. Din pricina aceasta îndrăzneala ne mână spre răboiere cruntă. Vlaga pe care o purtăm în mădulare ne îndreptățește și ne dă teamei de la care pornim. Răsboi tuturor acelor ce socotesc viața o întâmplare oarbă sau gluma searbădă a unui demiurg nebun, fiindcă noi înțelegem să întărim și să mărturisim că această viață are ceva în ea ce duce spre armonie și un rost propriu.

Ceeace ne unește pe noi, așa de deosebiți la cea întâiu arătare, nu e vre-o ticluire, vre-o socoteală oarecare bănuită mai dinainte de frunțile care ne pândesc.

Ceeace ne unește pe noi, nu are nimic cu potrivirile minților noastre în parte, nu este deloc o născocire pe care am înghebat-o în grabă, nu se poate în nici un chip sprijini sau porni dela ceva „ad-hoc” care îngâmfat să se numească concepția, filozofia „noastră” sau a „mea”.

Cutezăm să părăsim drumul cel mare atât de bătut, al încercărilor de a îmbina propriile crâmpe de gânduri în așa zise „sinteze”. Zădărnicia acestui „întâmplător” e prea uriașă. Calea lui, duce ori la o zvârcolire năroadă și fără sfârșit ori la un ciudat surrogat la întâia vedere multumitor, leac adormitor tulburărilor sufletești și din afară. Calea lui, în orice sens am colinda-o mână în gol.

Noi nu mai vom să trudim de prisos, potrivit „gânduri înalte” din puzderia de adevăruri abstracte pe care le purtăm în propria cocoșă, cumpănite înțelegerii și puterii fiecăruia în parte.

Nu disprețuim prin aceasta gândul, acest polen zămislitor de lumi; din potrivă.

Dar dacă și noi înțelegem tot așa de bine cât și alții că nu se poate merge la întâmplare, nu se poate viețui, nu se poate nimic înfăptui fără o pornire și o cărmă, fără ceeace alții numesc principii sau concepții, noi am început să presimțim încă și altceva.

Prindem să înțelegem, mai mult ca ori când, că aceste principii, aceste concepții, nu se născocesc ca o năzărire singulară a uneia dintre mințile noastre, cu toate că ele trăesc în om înaintea ori cărei formulări.

Ele sunt funcțiunea unui Adevăr căruia nu i-a trebuit să aștepte venirea noastră pentru a fi. Acest Adevăr ne-a înfăptuit pe noi, nu noi pe el. Prin urmare pornim pe temelia că viața poartă în sine un înțeles acoperit care trebuie ghicit, desvăluit. De această ghicire, desvăluire aprigă, a fiecăruia din noi, atarnă îndreptățirea, prețul și frumusețea vieții noastre în parte și laolaltă.

Pentru fiecare din noi viața ni se deschide ca o pricină de proprie măstruire. O artă de ghicire de sine. Simbolică mitologică, tânărul semizeu privind fața împietrită a sfinxului, sau glasul profetului al cărui sens se revărsa peste viața noastră, din marele fluviu de foc care curge peste istoria omenirii, au o adâncime de înțeles mult mai mare decât la prima înfățișare.

Decăderea clipei de față tăgăduște totuși, tocmai acest sens profetic necesar fiecăruia din noi pentru adevărata realizare. Am făcut din creșterea omului viu, o educație-dresaj, o știință artificială și nu o artă întriripată de duh. Viața totuși e în realitate cum am spus o mare ghicire personală, o împlinire din proprie eforturi ridicate la înălțime universală. Dar cum? Simpla întâmplare duce spre haos. Pe când viața e o realizare armonică, o cristalizare organică. Fiecare din noi în parte avem prin urmare nevoie de un cadru, de un gherghet în care să ne putem lucra pe noi înșine, floarea inspirată a propriei vieți.

Din pricina acestei nevoi, când nu s'a mai cunoscut adevăratul izvor de viață a trebuit să se născocască „teoriile sublimă”. De aci întâietatea pe care înaintașii noștri o dădeau „cugărilor înalte” ale idealștilor.

Azi însă noi înțelegem că răcierea a venit și mai mare tocmai din pricina acestei lumi a închipuirilor care ne-a îndepărtat de lumea cea adevărată din lăuntru și din afară. Din frunțile pleșugite și atât de mândre altdată, greutatea steapă a „cugărilor unice” adânci din ce în ce prăpastia dintre noi și „ceace e de fapt”, de ceeace ne atinge mai adevărat și mai viu.

Stăm azi la răscrucea fără semne, fără putință să mai ghicim firescul nostru rost.

Marea unitate a cleștarului vieții în care fiecare în parte, ne puteam afla răsfrângerea înfrățită, azi e spartă. Ne impresoară o vedenie imbinată din câteva cioburi de adevăr. Numai avem o stare de lucruri limpede, care să oglindească neschimbător viața tuturor în ciuda tălmăcirilor și părerilor fiecăruia în parte.

Jocul strălucirilor stă deșuchiat și fără sens. Viața omenescă lipsită de orice statornicie se lasă să fie răsturnată sau potrivită ori cărei răstălmăcirii, în fel de fel de chipuri, fără să nască prin aceasta vre-o deslegare măntuitoare.

Așa iată-ne ajunși nu numai la gânduri și clădiri de cugetare deosebite ci și la trăiri spânzurate de deosebite și mai în parte adevăruri. Ne domnește neînțelegerea, nu numai în ceeace privește vederile asupra vieții, cât și în însăși Viață. Nu numai traducerea în cuvânt a vieții s'a schimbat, ci însăși ea, viața.

Fiecare purtăm gelos o lume a noastră bună sau rea, pe care o trăim și pe care o socotim ca pe cel mai

mare bun al nostru. Această prăpastie dintre fiecare din noi nu mai poate fi umplută cu năluca unei împăcări de concepte așa cum făceau de cele mai multe ori înaintașii noștri.

Danțul acesta spre unitatea de concepție nu-și mai are înțelesul și folosul de altă dată, acea șireată potrivire pe dinafară plină de iscusință șerpuitoare și dosnică, sub care se ascundea lașitatea noastră.

Ceeace ne unește pe noi cei de la „Floarea de foc” în parte așa de deosebiți la prima arătare, e puterea firească pe care o dă înțelegerea și hotărârea obștească a luptei pentru o viață nouă. Vom încerca prin adâncire, prin cumpănire largă și cunoaștere totală și vie, să ne ridicăm dincolo de nedumeriri, dincolo de protivnicii, dincolo de neînțelegere.

Ființa noastră dacă nu are conștiința clară a cauzei pentru care trebuie să se dăruie aspru, are în schimb simțământul unei puteri creatoare care se naște în noi și ne poartă.

Suntem băntuiți de patima de foc a Duhului înoritor. Ne cheamă o vedenie nouă care se vrea frumoasă și limpede. Sub umbra acestei vedenii de foc care ne merge înainte prin pustiu, vom să trecem printre anarhie și moarte, căutând să aflăm drumul nostru și nu altul.

Și vom înălța și noi un imn și un crez în această călătorie spre întâlnirea cea mare.

De altminteri nevoile traiului zilnic, ne silesc cu voce sau fără voce, pe toți laolaltă, fie că suntem mărturisitorii unei credințe oarecare, sau fie de suntem răzvrătiți necredincioși, ne silesc să ne închipuim într-un fel oarecare, cele ce sunt în prejama noastră și în noi, cele în mijlocul cărora ne ducem viața zilnică și asupra cărora trebuie fără atitudine să facem judecăți, să luăm atitudine și de care să ținem seama.

Această înaintevedere, această icoană de duh, strict trebuincioasă pentru a ne putea mișca în viață, pentru a trăi, am spus că, unii socotesc să o născocască singuri, la întâmplare, fără vre-un simț armonios, după împrejurările și cerințele vieții.

Ceilalți cari au aflat un sens mai larg și viziunea cosmică a omului, primesc acest cadru ca un dar închis în tradiția vie care este omienirea de totdeauna. Aceasta înseamnă că aceștia au înțeles nevoia să se însușească pe ei însăși unei dogmatice de viață.

Ori cum ar fi, toți acei ce duc în privire și în suflet vedenia unei omieniri viitoare, fie laici fie sfânti, înțeleg nevoia poruncitoare a unei adevărate dogmatice universale, în care nu prejudecățile și patimile, nici obiceiurile sau abstracțiile uscate, trebuie întreabate, ci tragica realitate a vieții totale care poartă Adevărul viu în miezul ei și depășește insul luat singur.

Au venit zilele când o foame ciudată s'a întins asupra acestui pământ.

Nu foamete de pâine, nici sete de apă, ci de auzirea cuvântului statornic, cuvântului liber, cuvântului hrănitor.

Tot ce e mai bun, lamura și tine-rețea acestui pământ, aleargă dela un liman la altul, rățăcește în miază-noapte și la răsărit, căutând cuvântul trebuincios.

Din pricina acestei arșițe care ne băntue, ne-am strâns și noi laolaltă. Adunăm toată osteneala înțelegerii și puterii noastre, pătrunși că nu de aiurea ne va veni mântuirea, ci din ceeace ni s'a dat să avem sub tălpi, să păstrăm în inimi, să purtăm deasupra creștetului, din aceasta vom putea scoate îndreptarul de viață.

Flacăra înflorită pe care o aducem pe palma întinsă, nu are vre-o legătură cu prețul nedesăvârșirii noastre ca inși luăți în parte.

Această îmbobocire de vâlvătaie la prima arătare poate fără însemnătate pentru alții, pentru noi are ceva din miezul aceluia Adevăr precis și obiectiv, în stare să ne deschidă o nevăzută fereastră prin care ochiul să privească în noapte.

În licărirea ei prietenoasă nădăduim să ne călăuzim, de aceia nu o precepțim cu nimeni, nici nu încercăm, arătând-o în mărturisire, vre-o tactică istească care să împăienjinească privirile cu o iluzie mai mult.

În lumina acestui semn de foc ridicăm curată spada cu două tășuri a unei hotărâri fără șovăire, hotărâre sprijinită tare pe un temei de încredere în Viață.

Suim spre lumini de flăcără nouă spada acestui cuvânt tăios, cuvânt liber, cel dorim cât mai rodnic. Pe luciul acestor două tășuri, lumina și umbra, binecuvântarea și hula, joacă lămurit un joc viteaz.

Pentru îmbuibații prejudecăților și tuturor bucatelor pământului, amin-tim lapidar marele glas al Celui ce s'a răstignit pentru noi: „Foc am venit să svărl pe pământ și cât aș vrea să fie acum aprins! Nu pacea am venit să aduc, ci sabie”.

Răsboiu creator, izvor al năzuințelor ce străpung cerul, răsboiul ce do-rește pacea izbovitoare nu pacea deșelătoare a lumii de acum, iată devisa de pe scutul ce îndrăznim să purtăm.

Da, Știm răspunsul ce ni se va da. De mai înainte vedem destule chipuri sgarcite de sură acru. Bănuim scăr-bosul și nelămuritul simțământ al scepticismului care vrea să ne falfăie deasupra, cu zodia lui tristă.

Ne dăm seama singuri de locul pe care îl ținem. Știm. Ceva din ridicolul donchihotesc se naște cu ori cine vrea să se ridice împotriva masivului și grăsunului bun-simț vulgar, împotriva decăderii obștești în care li-e așa plăcut unora să viețuiască.

Flamura ori cărui avânt proaspăt poartă culorile naivității pure, pe care blazații o disprețuiesc atât. Noi însă îndrăznim în ciuda tuturor piedicilor și neînțelegerilor. Avem și semne de pronostic îmbucurător. E adevă-

Mac, Constantinescu — „Cap cu turban” Ceramică policromă

rat că stăpânitorii ceasului de față ne mai putând să deslușească cu privirea lor mioapă, lumina de întărire au rătat cu totul. Suflete de cenușe, ei văd totul amestecat și căldice! Pe acelaș chip li se par așezate; când linia și surășul Mântuitorului, când unghiul ascuțit din rânjetul Diavolului.

Totul tănjește sub orizontul scăzut al zilnicului banal. Pentru aceștia, tristețea ne mai fiind una din fețele marei ritm, ci veșnicul cer întunecat al aceluiaș suflet de cenușe, lupta primejduitoare nu mai are înțeles. Pentru cel ce s'a sortit să trăiască lucid și fără vre-o nădejde, această lume a cenușii, totul e zadarnic.

Ceva a tresărit însă și s'a aprins în inima României de după răsboiu. Orice s'ar spune, noi simțim că domina toropelei, a nepăsării, s'a sfârșit.

Nu ne mai trebuie făgăduita ferice care nu mai seosește. Nu ne trebuie liniștea falsă, liniștea morții și a ucenicilor ei. A apus veacul acelor tăgăduitori ce n' miopia sau reaua lor voință s'au bizuit totdeauna pe prejudecata că acest popor nu a avut și nu are nici un avânt adevărat, nici-o revoltă reală, din care să se înțeleagă răvna spre înălțimile de zăpadă ale gândului, spre piscul în care lucește luceafărul polar al Duhului.

Peste tot se simte acea arșiță, acea sete a sufletelor răvniitoare. Mai tuturor în inimi s'a aprins o scânteie pe care totuși fiecare o ascunde ciudat sub obroc și pălpăirea ei mocește înăbușit.

Noi ne-am hotărât să ridicăm însă

această lămâniță nouă în vileag și să chemăm marele vânt din cele patru zări care să involbureze flăcări uriașe, să împlinescă cereasca floare de foc.

Vâlvătaia spiritului, patima Duhului, din nou înviață în noi norodul acestui pământ, cu un trecut atât de vorbitor, trebui crescută să strălucască depărtărilor.

Nu mai pasiunile puternice, desăvârșite, aduc rodnice și fapte cu adevărat trănice.

Cine se va împotrivi talazului sufleteș al unui întreg tineret?

Nu. Această revărsare a spiritului trebuie să urce, să ne cuprindă, să ne spele, să ne curețe cu binecuvântatul ei botez de foc.

O spunem răspicat: venim ca tulburători, cu sabia cuvântului și floarea de flăcără a propriei noastre inimi în palmă, cu o binecuvântare și o hula pe buze.

Răsboi pe viață și pe moarte cu acest duh hăd de cobe care falfăie agonia deasupra destinelor noastre.

Focul duhului și paloșul cuvântului să înfăptuiască viteaz și deplin această lucrare măntuitoare. Grabnic, fiindcă văzduhurile s'au împuțit. Ne înăbușim de moarte.

Răsboi acelor ce se împotrivesc să scoatem cadavrele din casă. Răsboi mentalității de prostituată cabotină care își bate joc cu perversitate de sine și de ai săi.

Răsboi cinismului care a creat toată desorientarea, toată farsa, tot jaful material, dar mai ales sufletesc.

SANDU TUDOR

AUGUSTE RODIN

Dintre marii artiști, Rodin este acela a cărui artă angajează mai puțin fondul nostru original, natura noastră intimă. Această independență față de valorile specifice ale subiectivității, față de trăirea personală ce ni se revelează viziunii interioare, explică de ce arta lui Rodin este mai susceptibilă decât oricare alta de o consideratiune obiectivă.

Caracterul de obiectivitate pe care-l au aproape toate creațiile lui Rodin nu pleacă dintr-o viziune superficială, ci din tendința de a le prezenta ca realități a căror valoare nu câștigă nimic din contemplațiunea spectatorului. Aceasta le simte transcendența care nu poate fi depășită. Prin faptul că ele nu se leagă intim de viața noastră interioară, le primim mai mult ca probleme, decât în formă de trăiri subiective și specifice. Pentru acest caracter de obiectivitate, este important faptul că atunci când

contemplăm arta lui Rodin, niciodată nu simțim creatorul dincolo de ele. Este desigur, aici și o caracteristică a sculpturii, care o diferențiază esențial de pictură, diferență care nu este numai de ordin tehnic, ci și de structură internă.

Sculptura păstrează o notă de impersonalitate, chiar și la artiștii cei mai caracteristici, fiindcă este în natura ei de a reprezenta un aspect, uman sau natural, independent și detașat de un fond în care acel aspect s'ar integra organic. Fondul este irelevant în sculptură.

Din acest motiv, elementele cari individualizează au primatul. Caracterul diferențiatoriu este aici esențialul. Iluzia individualității întunecă perspectiva realității globale, a integrărilor organice și a afinităților structurale. De aici, sărăcia de fond metafizic a sculpturii.

În pictură fondul e esențial și obiectiv

cari se încadrează au valoare deosebită prin conexiunile ce se stabilesc între ele și fond. Bazați pe această diferență care este de structură, ar fi greșit să stabilim o ierarhizare sau un raport de valori, cu superioritatea picturii. Există diferențe cari sunt organice; între două viziuni, specifice nu se stabilesc raporturi de inferioritate sau de superioritate. Amândouă sunt justificate din moment ce au presupozii diferite. Rodin a avut un simț deosebit pentru individualitate. Individul are pregnant caracterul de existență, vie și detașată de un determinism transcendent. În Renaștere, individul era în funcție de o valoare tipică din a cărei participăție își justifica existența; el nu avea o valoare în sine, ci una pur simbolică. Dincolo de devenire și de variabilitate, individul negându-se pe el însuși, își atinge natura sa adevărată. Sexul era simțit ca un accident.

Michelangelo ne-a lăsat o imagine

a Mântuitorului, care nu este nici bărbat, nici femeie, ci o combinație ciudată, nouă complex inteligibilă, fiindcă n'o putem simți. Rodin este mult mai aproape de Rembrandt. Numai că pe când la Rembrandt, individul ni se revelează oarecum succesiv, din cauza unei interiorități inaccesibile unor observații fugare, la Rodin el se desvăleie în treag efortului nostru căutător. Individualitatea este lipsită de mister. De aceea ea este accesibilă înțelegerii noastre. Acel sâmbure interior, care caracterizează individualitatea, la Rodin nu mai este un punct insesizabil de convergență a unor tendințe disparate, ci este oarecum risipit, manifestat pe toată sfera ei. Structura intimă a individualității se desfășură întreaga percepție noastră intuitivă. La Rembrandt nu e suficientă numai considerarea aspectului exterior pentru a prinde natura intimă, ci este necesar un efort de interiorizare. La Rodin acest efort devine

inutil, fiindcă formele exterioare sunt obiectivațiunile cele mai autentice ale conținutului interior de viață. Aici nu e necesară străduința înțelegerii simbolice, fiindcă viața se manifestă în deplinătatea ei, netrecută prin forme streine ei.

În Omul cu nasul sfărâmat sau în Ioan Botezătorul, fondul interior ne e foarte accesibil, observația repetată nu face decât să confirme o impresie primă. Cetățenii din Calais reprezintă un exemplu foarte interesant pentru viziunea lui Rodin. Cu perspectiva torturată a morții înainte, ei n'au nimic din acel caracter contradictoriu, care-i depărtează dela linia lor specifică. Rodin ni i-a prezentat sinceri cu ei înșiși. Aceasta a simțit admirabil impresia pe care o face moartea atunci când ea nu vine din interior, ci din afară rezultat al răz-bunării unui om, cum este cazul tragic al reprezentanților locuitorilor din Calais, oferindu-se de bună voie în mâna rege-

lui englez, pentru a scăpa orașul de asediu. În viziunea lui Rodin, individualitatea se manifestă prin exuberanță și spontanitate.

Moartea ca o apariție transcendentă și închide și sfarmă elanul vieții. De aici tragicul.

Există, însă, și o altă formă a tragicului la Rodin și care ține de ansamblul concepției lui așa cum ea se degajează din operele sale. Este tragicul vieții ce nu se poate manifesta, ce nu poate să se desfășure decât acceptând limite. Individualitatea este viața închisă în limite peste care ea nu poate trece decât distrugându-se. În această privință este tipică Iluziunea fiica lui Icarus, care însă își pierde valoarea simbolică din cauza evidenței intuitive. Ce sunt figurile cari ridică nostalgice mâinile, cari se îngrozesc în fața abisului, cari tind să se miște dintr-o insuficiență lăuntrică, decât expresii ale acestui tragism al

Continuare în pag. 3-a

ADEZIUNE

Intre încercarea de întemeiere dela „Duh și Slova” și actuala „Floarea de foc” a stat constant tristețea noastră, a câtorva cari o așteptam pe cea dintâi. Acum s'o mărturisim: era o pretenție nemăsurată gândul care cerea să se azvârle dela Duh și Slova. Do vadă că așa e, stă faptul înăbușării ei înainte de a putea apare. Garda extrem de restrânsă de acolo n'a putut învinge mediul nostru cultural, încetând prin a se mai încumeta în ultimul moment înainte de asaltul hotărât. Ceiace înseamnă că a învins-o lumea. De data aceea, cel puțin.

Nu stăruindu unii Sandu Tudor a lipsit. Căci aceiași stăruințe se datorește Floarea de azi. Este însă o mare deosebire între ceiace trebuia să fie atunci și ce este acum. Dacă atunci era o singură gardă, militând pentru același temei comun, — astăzi, la chemarea directorului de aci, au venit mai multe. Este un spectacol inedit, acela pe care-l va oferi revista.

Ca poziție generală, intru atât cât va putea fi una, Floarea de foc stă înaintea și deasupra tuturor revistelor multiplu ancorate culturalistice și reprezentând doctrină: înaintea „Convorbirilor Literare”, a „Vieții românești”, a „Gândirii” ca și a „Contemporanului” și foilor adiacente. Cu o condiție necesară: să-și poată afla efectiv o poziție a ei proprie. Aceasta în sensul unei adâncimi spirituale, ca și a cuprinderii culturale ca morfologie. Potențial, privind către oamenii cari se alătură încredințării, avem o înălțime suficientă pentru o zare sub care ne stau la dispoziție, înainte și în urmă, toate încercările de atitudine cari ne premere. Trebuie numai să avem inteligența folosirii momentului nostru.

Plecăm cu table și ordine de valori deosebite, cu concepții despre lume diferite, cu doctrine opuse și totuși producem la un loc. Dar nu-i este nimănui în gând să colaboreze la un magazin. Ceiace înseamnă că deschidem o polemică interioară concomitent cu cea îndreptată către exterior. Asta este, de altmurlu, rostul grupării dela Floarea de foc. Sennul ei mântuitor este, deci, lupta. Sunt aci o seamă de oameni cari cercă o formulă complexă de echilibru: a) fiecare dintre noi cu marele public; b) fiecare cu restul grupării (înși și totalitate); c) Floarea de foc și mediul cultural de astăzi. Dacă intuiim bine, observăm că deocamdată cea mai esențială categorie de raporturi este a

fiecăruia dintre noi cu publicul. Ceiace înseamnă că începem o selecție obiectivă la dispoziția pieței. Cred că este singura ieșire către o unitate temeinică a mișcării; aceasta rămânând evenimentul zilei de mâine. Al celui de azi este răspunsul la apelul directorului și apariția revistei așa cum se vede.

Floarea de foc va fi o publicație în slujba religiei, a filosofiei, a artei ca și a politicii. Am văzut că așa va fi, când am privit tabloul sinoptic al colaboratorilor: producători de valori în aceste patru ordine de atitudine și manifestare. Totul însă, ridicat pe un plan de cultură. Pe calea culturii însemnăm în sensul aceiași ridicării a etosului nostru în sfera unei morfologii culturale moderne și europene. În această ordine, cred că încep a se ridica zorile unei ofensive filosofice la noi. (Dar asta este o părere cu totul personală). Iar fapta Floarei de foc mărturiseste aceiași nevoie de a centra autentic, la noi, un moment de cultură europeană. Tragem aci, în românește, liniile de relație ale morfologiilor complexe și ale curentelor de valori.

Epoca actuală, pentru cine aude și vede în actualitate, este o nouă necesitate a spiritului. Nouă, în sensul mai mare adâncimii. Ea trăiește în liniile ei din față din străduința culturală a unor inițieri. Așa se explică, de altfel, și Floarea. Apare din bucuria autentică a câtorva oameni ridicăți într-o lumină de Spirit. Și nu mai pot aceia să renunțe la ceiace cunosc. Prin orice adversități, trec înainte, țințiți aproape unul altuia de către țințe întrevăzute. Avantajul lor este în aceia că sunt tineri. În lături, bătrânii vorbesc limbi moarte în actualitatea metafizică. Sunt înțelesuri cari nu mai răspund în Universul nostru. Unde nu avem decât un singur instrument și vehicul în același timp: dragostea și un singur mijloc de cunoaștere (amintire și demonstrație tot odată): mărturisirea. Intre dragoste și mărturisire stă mântuirea noastră: cosmică și metafizică echilibrare personală. A unora dintre noi, ca și a altora care ne-a chemat alături de ei. Dacă avem o autenticitate și originalitate proprie, acestea sunt marile linii.

Ne lipim ochii de îngeri, de sfinți și de Dumnezeu din icoane sau vîștul somnului, ca să-i deschidem pe urmă în libertatea de întunec și lumină dinprejur. În cuget ne curg, ne saltă

și ne cântă ape vii, — sau lunecăm cu el pe marginea lipsei absolute. Ascultăm cuvântul duhului nostru, a celui de alături sau de deasupra. Și răspundem câte odată, ca niște „oi cuvântătoare” ce suntem. Lovim timid încă, totuși adeseori brutal, în porți închise. Mai întotdeauna aflăm în fața lor pe unii cari încă mai binevoiesc a ne certifica faptul inexistenței deschiderii lor reale undeva, tocmai atunci când le-o bănuim mai în cer. Ne păzesc de pericole; pe noi însă ne chiamă metafizic, cerul. Fie că ne ridicăm cu suflet ușor într'ansul, — fie că ne purtăm anevoi, turmentați în fruntea unei oști adunate de pe unde am putut ajunge și călătorind cum poate.

Intre ceilalți, nu sunt cel mai plin de bucurie și nici nu mă grăbesc să spun imediat și să arăt marile sensuri deschise — cu toate că ele pot fi, — ci sap o cale extrem de strâmtă, însă de maximă certitudine intelectuală, la capătul din 'nainte al căreia mi-am azvârlit de mulți ani întreaga nădejde. M'au invitat pe aci câțiva nebuni ai lui Dumnezeu. La rânduri-mi, strig din câte puteri am pe cei din urma mea. Și văd mereu cum se desfac, plecând opus unii altora, nebunii lui Dumnezeu, de nebunii dracului.

Astfel, traversăm mânăți și mânăndu-ne pe urme câteodată bănuite numai, între izvoare și sleire. Iar eu unul, mai mult decât alții, tânjesc după minune. Departe tare de panași și frondă romantică, suntem săracii umblând după comoară, să ni-o agonisim deasupra capului. De aceia nu mai pricepem deviza: „Mais l'homme ne se bat pas dans l'espoir du succès”. Ci ne năruim pe cline repezi cu neliniștea și grija mântuirii noastre în brațe. Sau câteodată rămânem împietriți și stăm la câte o răscruce, pe la care trecând oamenii cu multă treabă în căruța lor obișnuită de trudă, cred că stăm degeaba. Dar nu-i adevărat. Fiindcă noi înfrângem lumea și-o schimbăm, nu cei cari trăiesc din obișnuiță. Noi, cei cari purtând sensurile esențiale ale revoluției pe suflute, gemem sub greutatea poverii, fugind în Biserica lui Dumnezeu. Sufletul ne stă pe cruce și mintea strănsă și întinsă tot odată pe brațele dogmelor ortodoxe. Astfel, nu încetăm a ne mira continuu de nouătea faptelor cari ne cer înțelegerea și formularea în el și între ele. Intr'o seriozitate așa întemeiată călătorind, între momente de felurită tristețe stau cele

de bucurie, când lunecăm chipul nostru către acela al Tatălui și le simțim asemenea.

Iar eu aci încep o luptă nouă, de după această pagină de hârtie. Faptul rămâne incidental. Sandu Tudor o provoacă și odată cu el suntem trași în lumina publică. Eu vin însă din „Asociația studenților creștini-ortodocși din București” și întemeierea mea este între cei dela Asecere. Cu ei vorbesc și de aci mai întâi. Pe ei îi iubesc înaintea tuturor și de dragostea lor am nevoie mai mult decât de oricare alta. Tot ce va trebui să întreprind la Floarea de foc, am simțământul a sta imediat sub prezența atenției lor spirituale. Nu sunt singur deci, ci împreună cu ei. Fiindcă a fost întotdeauna acolo, — și actualmente se continuă — o încercare a nebunilor: ne împărțim fiecare tot sufletul către ceilalți, până nu ne mai rămâne nimic. Lumea de acolo trăiește hrănindu-se numai cu suflet; e toată pâinea noastră.

Iar aci, la Floarea de foc, voi exploata jocul neutru al compunei ce sunt, cântărind fapte și relații. În chipul acesta se vor soluționa și toată revolta și toată nevrednicia noastră. Alergând după propria-ne fericire, față de care orice s'a întâmpla nu putem rămâne ignoranți, o cale, o modalitate de atingere este și aceasta.

Ce aduc la casa aceasta nouă de muncă și ospete? — Amintirile unei călătorii împreună cu toți vestitorii întâlniți la răscruce, începută acum vre-o zece ani, în continuare și astăzi dealungul acestui răstimp de crize și semne. Am încercuit personal pe unele locuri mai înalte câte o grădină proprie și-o recunosc. Sunt adăposturile de odihnă și de plecare, unde tragem după zile de muncă cum se cade, de cerșire a pomienii sau de jaf. Mai aduc încă obișnuința și puterea de a mă uita la fapte și a le desprinde în gând din necunoștință, călărind propria-ne pasiune.

Vom încerca, dară, și aci încercuirea și vinderea câtorva experiențe metafizice: iată totul. Pentru asta va trebui să apăsăm cu penița adânc în lume și în Treimea Sfântă.

Aceasta e formula adeziunii noastre. Aș fi vrut-o mult mai scurtă și așa o bănuiam la început, s'a răspândit însă până ce a atins liniștea însemnând marginea dela sfârșit a faptului; ceiace vădește că atât era într'adevăr. 20 Decembrie 1931.

PAUL COSTIN DELEANU

MODELUL SEVASTOS

D. Sevastos pozează gol.

— Așa. Priviți aici.

Cu toate acestea modelul continuă să-și admire degetul mic.

Pe d. Sevastos întotdeauna l-a înduioșat înfățișarea degetului mic. Așezat ultimul în front, degetul mic e singurul care suportă o raniță rotundă ca banul și are cea mai mică șapcă de unghie, cu cozoroc negru.

D. Sevastos e recunoscător degetului mic.

Intr'o primăvară, pe când cerul sau cireșii ningeau, descălțându-se pe banca din grădina de gheață stângă, cu două numere mai scurtă decât cealaltă, a descoperit bucăția anatomică, moale și roză.

Umiliința mititelului l-a cucerit romantic. D. Sevastos a plâns deasupra lui, tronit de floarea din cireși. Prima durere a fost stropitoare care a înviat sămânța primului vers. Clopoteii rimeilor au cântat multă vreme, improșcând parfumul grădinii și al degetului mic de la piciorul stâng.

De atunci degetul mic a fost numit Gică. Curat ca un omușor și cu floarea butonieră, Gică se plimbă cu mâinile la spate prin opera d-lui Sevastos, îi stă pe umăr sau se ascunde în ureche să facă ceva.

El este de-o vârstă cu d. Sevastos, altfel prietenia n'ar avea loc.

— Suciți soldul. Bun.

D. Sevastos pozează docil și privind părintește degetul mic, e cuprins de un elan patriotic.

— Gică...

Degetul mic surăde purpuriu și salută cu șapca.

Ocrotitorul lui Gică, înamorat.

Impertinent, degetul mic făcu o glumă proastă:

— Mă, dacă-mi dai o palmă pe cine injur eu în gând?

D. Sevastos amenință înfricoșător: făcu ochii două ouă răsoapte iar buza de sus întinse aripile ca o vrabie sub strășina unui canton cu podul gol și strimt.

Stăpânel nudului rotund și plin de iarbă ca o iesle, vru să-i dea un pumn.

— Nu mișcați, vă rog.

Modelul păru că aude și ca să nu-și schimbe poziția ce trebuia încetățuită pentru viitorime. Iși păușă pieptul lăjit ca de ham.

— Gata. Mersi.

Ședința ultimă era cheia casei unde avea să rămână bronzul, tot așa precum modelul Sevastos, sta și pricepea. Omul care-și lăsa forma alături, con-

MEDALII ALBE ȘI NEGRE:

templă piatra din care mușcase dalta. Degetul mic radea pișigăiat ca o clapă de pian, privind în vârful unghiuului picioarelor deschise.

Nudul se înduioșă.

— Gică.

D. Sevastos plecă în cărca degetului mic care-l saluta din gheață ca dintr'un tunel.

GALL

Intâi este un mare număr de linii.

Uite, Gall le aduce în brațe ca pe surcele și le risipește pe șesul hărtilor.

Mâna știe întotdeauna ce să facă: unul din degete pipăie o figură de om iar fiecare din cele rămase mestecă bine liniile ca ntr'un descântec 31 de bobi.

Și așa cutare sau cutare iese de sub mâna lui dreaptă. Gall nu e stângaci. Știu eu. Când mâna nu mai are de lucru, chipul de pe hârtie trebuie schimnos.

Acu e acu.

Șapte linii răstignesc ceva, care înseamnă un foarte puțin om politic. Gall puse alcătuirea de bețe în palmă și cu amândouă astupă lingura unei urechi. Știi, ca la telefon.

Apoi bătu de 121 de ori lângă un cui.

— Casa Răducanu?

O voce de frunze de ploș fășni ca un abur dintre cele șapte linii.

— Da. Da.

După o pauză:

— Dar d. Răducanu este la vie. Aici, Mihalache.

Gall și-a descătușat urechia un minut, a bătu de 309 ori lângă un cui și a ascultat tonul. Știi, ca la telefon.

— Casa Mihalache?

După o pauză:

— Da.

Reținut:

— D. Mihalache este însă la vie. Aici, Răducanu.

— Allo... aici Gall.

Sunt convins că cineva vă compromise. Este un omonim.

— Știu. Asta trebuie să fie D. R.

Cu palma care rămăsese pe masă ca o greblă în curte, Gall a acoperit iute și frumos palma pe care era lipită hârtia cu desenul vorbitor.

Așa pasărea necazului a fost prinsă între palmele bune ale lui Gall.

Chipul are acum buza de jos lăsată ca un șorț, până la nodul cravatei.

Și Gall are la „Mozart” linii foarte frumoase.

C. L. V.

De vorbă cu d. Camil Petrescu

La ceasul acesta care se pendulează cu toată răvna între semnele viștelului de aur și fanalului cu sticlă roșie, între Bordel și Bancă;

la ceasul acesta în care cei ce nu și-au pângărit simfonia în politică sunt sau sportmani sau pesimiști, prietenul nostru Camil Petrescu cu care vom sta de vorbă aci e încă un singuratic;

un sihastru al cetății și mulțimilor care își poartă în brațe sufletul fraged și vrea să-l împartă lumii în lucruri măestrite din dragostea lui întreagă. Pentru Camil Petrescu todeauna poezia, nuvela, romanul, esul, toate puțințele de formă au fost o pricină de eliberare sinceră printr'o dăruire sinceră. Dărnica aceasta a născut în sufletul multora din republica slovelor, indoeli sau rău-tăți ciudate. Așa prietenul nostru stă de multe ori în răsboi sau sub tăgăduirea lor lătaralnică, ceace îl face la rânduri să fie puțin prielnic față de conștrați, de care în deobște se ferește. Noi însă l'am pândit într'o zi și i-am ieșit neașteptat în cale. O clipă s'a sfîit de îmbrățișarea noastră prea deschisă, apoi s'a dăruit repede și prietenos. L'am urcat în scări sus într'o cămară cu icoane și l'am supus acestor unsprezece întrebări despre cer și despre lună, pare că fără vreo legătură cu economia ceasului zilei:

I. Cum întrevezi noua sau mai bine zis eterna viziune spre care ne îndrumăm, aceasta, mai ales în ceace privește arta?

— Ne îndrumăm azi, cum s'a îndrumat totdeauna omenirea superioară, spre o continuă descătușare de materie. Groaza de materia inertă, parcă vecinică prin imensitatea ei, e imboldul pentru timpurile pe care le așteptăm. Cultura este o succesiune de forme. Abia realizate aceste forme (forma este substanțială spiritului) ele devin cercuri moarte care sufoacă tot conținutul viu. De altfel am folosit acum câțiva ani ca să-mi precizez atitudinea, cuvântul substanțian-

lism care e pentru mine interferarea spiritului cu materia.

Dacă toată cultura e lupta eului (chiar a eului național) cu materia, socot arta ca o luptă nemijlocită. Esența acestei lupte este cunoașterea. Substanțialul este produsul cunoașterii. E o cunoaștere logică și o cunoaștere artistică. O cunoaștere ocilă și o cunoaștere nemediată. Deci arta va fi una din armele folosite de eu pentru descătușarea de materia trivială.

II. Care este după d-ta raportul între viață și artă, artă și spiritualitate?

— Raportul dintre artă și viață se lămurește ușor în lumina celor de mai sus. Viața în formele ei inferioare nu mă interesează. E materie abia evoluată. Viața înalt sufletească, tensiunea cea mai transformată a spiritului este singură demnă de preocuparea creatorului. Creator adică realizator de cunoaștere.

Arta trebuie să culmineze — și e spre ceace năzuiesc în toate încercările mele — în acel sentiment metafizic: adică în sentimentul existenței, al cunoașterii, al cauzei dintâi, apoi al finalității. Dar eu cred că nu trebuie confundat sentimentul metafizic care e cea mai nobilă modalitate a spiritului, cu acele puerile soluții metafizice, care mai acum doi ani se vedeau în foiletoane de gazetă cu trei lei, plus o reclamă pentru pedol, plus „prețurile pietii”. Sentimentul metafizic e continuu întrebare, continuu neliniște. Arta e cunoașterea acestui sentiment (care e deci în acest mod al său de neliniște, neconținută căutare și incertitudine, mistic). Și eu de pildă înțeleg o poezie mistică de înaltă valoare, cu condiția să nu fie concif și clișeu, nici soluție ieftină, ci numai neliniște și incertă viziune.

III. De asemenea raportul între artele plastice și literatură? Întrebarea e pentru că bănuiesc că aceasta începe să

iasă de sub zodia plastice care făcea din literatură o anexă a ei.

— Artele plastice sunt o simplă modalitate a artei. În todeauna modalitățile artei s'au interferat și nu ar fi fost păcat. Greșala cea mare constă în cărpelile și interferențele de manieră, care întemeiate astfel pe confuzii, ridică aceste confuzii la pătrat.

IV. Ce spui despre rostul și funcțiunea literaturii în ordine socială?

— Rostul și funcțiunea literaturii în ordinea socială nu pot interesa pe creatori, ele interesează numai factorii politici. Uneori sunt minunate vehicule de progres sufleteș, deci moral.

V. Ce crezi despre puțințele noastre proprii de realizare între tradiție și viitor?

— Nu sunt un modernist, cu atât mai puțin ceace se numește un tradiționalist. „Tradiția” e un cuvânt fără sens, dacă nu cumva are sensul de podoba de cadavru. Cultura e cum am spus o continuă descătușare. Spiritul creează forme noi, care odată create, ca plumbul căzut în apă, devin forme moarte. Existența e o continuă devenire, o continuă luptă cu ceace e fix. Am tipărit într'un singur exemplar un studiu de peste 50 de pagini despre „Substanțialism” scris de acum patru ani, în care îmi determinam poziția mea spirituală în raport cu tradiționalismul și modernismul. Una e forma moartă a trecutului, „cealaltă e forma care va muri mâine. Esențialul este ceace e permanent sub temporal adică ceace scolistica numea substanțial și ceace eu aș vrea să readuc în mentalitatea de azi. Intr'o formulă mai superficială, dar mai ușor de înțeles fiindcă e cunoscută din filosofia hegeliană: dacă tradiționalismul e teza, iar modernismul antiteza, atunci substanțialismul e sinteza. Frunzele din anul trecut: tradiționalism, frunzele din oricare an care va veni, modernism, copacul și esența lui generatoare, substanțialism.

Arta vine din trecut și se prelungește sub formele viitoare. Nu e un copac uscat, nu e nici un stâlپ vopsit verde, fără rădăcină, dar pe care e scris cu litere ismenite: modernism.

VI. Cât poate fi de prielnică rodniceii artistice, sărăcia sau bunul trai al artistului? Artistul trebuie să se simtă înțeles de cei care-l inconjoară?

— Artistul n'are nevoie să fie înțeles de cei care-l inconjoară. El are nevoie însă de mari mijloace materiale ca să se realizeze. Acum când sunt în pragul bătrâneții, înțeleg că mi-am zădărnicit posibilitățile de artă, pentru că nu m'am îngrijit de condițiile materiale ale năzuinței mele. Ca să „scriu” îmi trebuie timp, independență, cărți de consultat, contact cu viața. Numai banii îți pot da toate astea.

Toți marii scriitori ai lumii au fost bogăți. Căți-va erau să devie cu siguranță mari, dacă ar fi fost bogăți: Ed. Poë, Baudelaire, Eminescu. Scriitorii săraci nu trăesc mult, iar geniali sunt numai scriitorii care trec de 50 de ani. Ai nevoie de „înțelegere” numai într'atruccu cei care „te înțeleg” îți înlesnesc și truda. Ce nevoie am de admirația unui ministru român imbecil și meschin?

VII. Intru cât rostul artei este destăinuirea frumosului?

— Arta n'are ca rost al ei frumosul.

Frumosul este subjectivitate, arta este realitate fenomenologică, adică existența ideală, eternă și universală. Permite-mi să nu adaog mai mult aci, căci această preocupare formează tema lucrării mele viitoare (care nu va fi o lucrare în artă, ci despre artă).

VIII. Intru cât poate fi folositoare creațiunei artistice o înțelegere teoretică sau una dogmatică?

— Negreșit că ideea de esență implică un anumit sens de dogmatic, dar dacă se înțelege prin frumos expresia dogmaticului metafizic atunci, încă odată, cred că e alături de artă. Arta e cunoaștere și cunoașterea ex-

Opt

(așchii din răbojul gândului)

Urare de anul nou (valabilă pentru toți anii): „Să vă roadă neliniștea ca un păduche. Ca să fiți și voi odată în viața voastră fericiti”.

Săraci sunt trebuincioși pentru a-și face viața dar bogăților.

Am spus unui bătrân că mi-e dor să fiu fericit. El mi-a propus o funcțiune...

Virtutea inerției este cel mai mare viciu

De ce nefericire atâta? Pentru că viața e gravă, iar oamenii-s ușuratici.

Imi place durerosul scepticism care se ascunde sub această lapidară frază a lui Barrès: „Il y a des gens qui croient qu'on peut reformer la société” (Cahiers IV).

Fatalism orientat: Ce e scris se întâmplă. Deci, zadarnic e să mai lupt.

Fatalism în care cred: Totul se întâmplă după o logică transcendentă voinței mele. Deci, tocmai pentru aceia lupt.

Omul când moare află c'a avut și suflet.

OCTAV ȘULUȚIU

clude dogma. Înțeleg ca subiect de artă sentimentul dogmei, nu expresia dogmei. Aci posibilități sunt.

IX. Insuccesul e o piedică de luat în seamă?

— Dacă ești bogat insuccesul nu trebuie să aibă asupra ta nicio influență. Dacă ești sărac însă, adică dacă îți lipsesc condițiile elementare ale realizării în artă, atunci insuccesul poate distruge o carieră. Căci, cât de cât, succesul, în societatea de azi, e legat și de oarecare avantajii materiale, fără de care lumile haotice nu se pot topi în floarea de marmoră a cunoașterii. Poeții geniali și săraci, care au avut de luptat cu sărăcia, după ce au dat o mică parte din ceace puteau da în artă, au murit în ospiciu și spitale. Un bancher spunea odată că averta presupusă i-a adus averea reală. Eu cunosc vre-o doi scriitori români, cărora talentul presupus le-a adus talent adevărat.

X. Acum întrebări de ordin pur personal care sunt mai mult un dar pe care fi-l cer: Care îți sunt cărțile dragi care îți s'a descoperit ca un „pământ și cer nou”?

— „Le rouge et le Noir” a lui Stendhal, „L'enfer” de Barbuse, „Critica rațiunii pure” a lui Kant, examinarea cunoașterii de Bergson, (în L'Evolution Créatrice) o poezie franțuzească, citată pe jumă-

tate în Ideea Europeană acum zece ani, unele note de Jacques Rivière, filmul „Danton” cu Jannings, „A la recherche du Temps perdu” a lui Proust, acum de curând „Logische Untersuchungen” a lui Husserl. Aștept cu o extraordinară curiozitate să citesc în original sistemul estetic al lui Herbart și Zimmermann, pare-se foarte puțin prețuit de esteticienii germani de azi, dar în care eu bănuiesc, din înconjurul pe care l'am dat până acum, lucruri de început de serie.

XI. Ce născociri mai încerci să înfăptuiești sau mai bine, ce lucrezi?

— Ceace reiese din tot ce am lămurit până acum: o carte nu în artă ci despre artă.

Prietenul Camil sfârșise. Era obosit. Se ridică din scaun cu voită înviorare. Puțin la trup, ca deshumat, cu fața tăcută, înfățișarea lui în care joacă doar două măgele de ochii verzi, cu străpungeri repezi, trecu ușor prin urse ca o arătare.

Simți după ce stai de vorbă cu acest vizionar al zilelor noastre, că între gândul și făptura lui nu stă viclesug. Un om cu teiuri sincere față de el și de alții. „Rara avis” printre ciudașeniile lumii noastre scriitoricești, contradicții anarmonice purtate cu cinism de două picioare.

S. T.

POEZIE

Între acți, atâtea străvezimi de fețe necunoscute se vădese sub linie de stih. Oameni noi din țara poeziei au sosit. De lângă fiecare dintre ei, eu văd cum se desprinde cel de al doilea, ca adevărat nebănuitul, chipul prelung și asemănător, pe care cineva l'a pornit pe drumurile de aci ale țărâmului nostru. Fiecare încearcă să deslege în muzica vorbelor obișnuite, graiul mai mult decât firesc, auzit numa de el, dăra raiului pierdut și a cerului din nou aflat. Stă cântărețul de stăburi asemenea săracului la nămiează, lângă pragul grădinei celei vechi în care întind om și femeia cea dintâi se arătară așa de uimitor de frumoși. Stă și vorbește lângă Poarta izgonirii cu vedenia Cetății viitoare în privire. Stă și vorbește singur, fără o pricină sau vre-un folos, ceva ca o chemare, o tristețe, ceva ca un indemn, o bucurie.

Așa, sositii cei noi aduc proaspăt acest neașteptat grai, ca o făgăduință cu miez, care cere o anumită luare aminte; fiindcă poezia în chip firesc este supra exprimare și nu se asemănă cu rostul așezat al vorbirii din stradă nici cu melodiile de inimă albastră cu care unii s'au obișnuit să se înduiozeze singuri.

TRECUTUL

Trecutul e frumos și printre stupi.
Nucii-amărăsc inima și lumina.
Iarna vine iute tot pe lupi.
Albinele-au cărat în stupi, grădina.
Ingerii ies ca haiducii din apă
Și-un domn plânge lângă melci și sapă.
Plug cât o lăcustă, cânturi de cules.
Bădica Traian le-a ascuns după șes.
Cerul dă cu toate păsările jos;
(Parc'ar mai fi copii cu păr de mălai.)
La prânz, doina merge'n căruța cu cai
Ca la o secetă'n Dobrogea, Hristos.
Pe câmpul foarte rotund și lunat,
(Auzi, stelele se clatină de vânt.)
Greerii'ntorc ciasul care-a stat
Și trec oameni de treabă și de pământ.
Fata aia de orz. Serile vin rar.
Dacă. Răsul nu mai are felinar.
Aduce un ciaslov deschis, cocorul
Și pomul crește mare și deștept;
(Poate-ai să-mi găsești și mie piciorul.)
Acum adună lucruri ochiul drept.
Const. Lucreția Văscănu

In trecere...

Toamna, — ca niște lacrimi albe de
[hartie,
Când frunzele pică. —
Strâng sufletul în sân, ca pe-o mărgică,
Să pot să am prin timp tărie.
O putere ascunsă ne cheamă
Și ne culege mișcările cum
Vânturile aerul în drum;
Rămân formele tari de aramă,
Tot sămburul de coaje se desparte;
Oglinda pură nu e lângă ape,
Trecem, ca imaginea sub pleoape,
Vis nins de timp spre departe.
Ne smulge din hora rotitoarelor zodii,
Apriga vână a vijeliei oarbe;
Și nimeni nu adună sucii și nu-l soarbe,
Când viețile sparg de coapte: — ca rodii.
Cum nu poți să nu fii când totul mai este
Ca trecere surdă din veșnica vrere.
Te îndreaptă în sus și 'n tăcere,
Ca din pământ munții cu creste.
Il. Dobridor

Cântec de Dragoste

Chipul ei, ca o basma;
nasul ei, de mucava;
iară gura înzestrată
cu dinți proști de ciocolată.
Sânii, vârfuri de chibrut,
trupul ca un stălp rănit,
și lălăe, și mioapă;
lungul nasului îi scapă.
Biata fată, biata fată,
tare e inamorată.

Eugen Ionescu

DIVERSITATE

Forța reînnoită, viața timpului coplescit. Via liberă permanentă va fulgera trezind condamnata.

Clopotul sângelui își despletete sunete
[de rob.
Supus și plâns,
Mai freamătă sfârșitul univers al fap-
[telor de rând,—
Curând,
Ceas netăiat pe fețe de medalii,
Se-alungă urma urletului rar al vulpilor
[albastre.
Pătrundere — fără vedere, fără gând,
Umblet lipsit de pas și presimțit,
Progres al Inimii — temute,
Trup — istovită punte peste două lumi,
Subție degete—lungimi de focuri crude.
Clar — vederea morții dizolvă noaptea
[în lumină,
Corpurile sortite transpar fulgerate,
— E cea mai pură minută de pace, —
Potrivnicii se pipăie și se-atrag cu mâini
[de caritate, —
Beția albă joacă reversul cel mai roșu:
Paloarea gâtului blând trece umbrele
[din urmă.

Corneliu Temensky

INDEMN

Trece noaptea peste mine
și mă rupe
și mă'ngrăopă
în pustiu de ape line.
Tu, te du pe
vânt de somn —
tot în apă....
In apa rea!
(apa din vis).
Și fă-te Domn,
și fă-te stea
pe Cer deschis.
Marcel Avramescu

ROMANȚA STELEI (Wagner)

Acum cântecul e bun precum am mai spus,
Că nu se mai naște poet ca steaua de sus, —
Și turma de jos — horă cu pas chinuit,
Petrece cântec pe cerul de clape spuzit.

Caută aerul tău și'n romanță fii,
Cum steaua trece ca o clapă și,
Și — nu te du să dai alcoolului alt ritm,
Decât o stea ce-și știe în stele logaritm.

Om gândind poetului naștere viitoare 'n chinuită stea.
L-am apropiat pe Wagner — la — în steaua mea.
Și — din această lipsită de cer și de culoare seară,
Stea cucerită pământului — da — cu romanță stelară.
Petre Boldur

Ouăle și Patriarhul

ALEXANDRU SAHIA

În unsprezece rânduri, mânăstirea a fost cuprinsă de panică în proporții catastrofale. Din zori, tot corpul administrativ, în frunte cu părintele stareț, sudălmă, urla ordine ne mai auzite, înscăntând chiliele, grajdurile, cimitirile. În unsprezece rânduri, mânăstirea s'a transformat într'o adevărată cazarmă, sub teroarea inspecției. În unsprezece rânduri s'a văruit parii de pe marginea drumului, s'au schimbat fețele de mese din biserică, s'au smuls buruienile, s'a curățat în grajduri și cimitire, s'a gătit mâncare grasă.

Și tot în unsprezece rânduri, cei o sută și ceva de părinți și frați au stat grămadă, până la disperare, în poarta mânăstirii, așteptându-și stăpânul. Ah! dar cel mai nenorocit dintre noi a fost tot părintele Pantelimon, care tot în unsprezece rânduri, a stat cocoțat în vârful clopotniței, înfășurat în frânghie, cu ochii scurși pe drumul orașului. El avea să dea întâiul semnal, vestind mânăstirea prin trageră de clopot.

Dar în unsprezece rânduri, pregătirile noastre au fost zadarnice, însă părinții cei mai bătrâni au luat amănarea inspecției Patriarhului, drept încercare dela Dumnezeu. „Are să vină, nu vă speriați. De când îl știm, pe chestia bugetului a venit întodeauna. Așa că... liniștiți-vă. Spuneau părinții.

De acolo, din vârful clopotniței lui, părintele Pantelimon a văzut pe șoseaua orașului o mașină lucioasă, asemenea unei cutii negre, venind vertiginos. El s'a desfășurat de frânghie și înebunit cu totul a început să țipe prin grațiile clopotniței: „Vine, vine Inalt Prea Sfântul, vine Patriarhul, are steagul țării”.

Noi, cei o sută și ceva de părinți și frați, ne-am mișcat deodată, cuprinși de fiori.

— Ce faci, Pantelimoane, a urlat Părintele Stareț. Trage clopotul, trage clopotul!

Însă Ava Pantelimon țipa mai departe, aproape înebunit: „Vine Patriarhul, vine, are steagul țării.

Robust și veșnic cu mintea limpede, dar suficient de lingușitor, părintele Chiril a sărit el în clopotniță și deodată clopotul a început să sune ca aproape de spargere.

Un Lincoln elegant, fără pic de sgomot, a stopat în fața noastră, speriați asemenea unor vite sălbatice.

Ava Elinach a dat semnalul cântecului „Pre Stăpânul nostru” — cântec învățat de noi cu atâta trudă.

Și deodată, din cele o sută și ceva de voci disperate — au izbucnit pre propria lor socoteală notele cele mai bizare.

A fost cel mai tragic cântec pe care l-am auzit vreodată.

Dar Inalt Prea Sfântul Patriarh nu ne-a privit de loc. El a coborât din mașină mai mândru decât un împărat, intrând în biserică.

Noi am ingenunchiat umili, însă n'am înțeles toți, că în clipa ingenuncherii se încetează cântecul și din această cauză — oare o fost susținut numai de câteva voci stinghere, ingenunchiate și ele în grămada ca mare a călugărilor.

— În biserică, fugiți în biserică, e Stăpânul singur! Ce stați aici ingenunchiați ca niște tâmpiți. A scrâșnit părintele stareț.

Ne-am ridicat de jos și am dat buzna în biserică.

În strana patriarhală, absent dela orice, stă Inalt Prea Sfântul Stăpân.

S'a început slujba. Și slujba s'a tărgănat apăsătoare, cu goluri mari, cu glasuri false, cu stângăcii strigătoare la cer.

A urmat tăcere, tăcere adâncă. Inalt Prea Sfântul Patriarh s'a ridicat pe propriile lui picioare și-a vorbit:

— Apoi văd, că toate merg aproape bine. Dar bugetul merge strună. Cinste Părintelui stareț și fratelui econom, care au ridicat într'un an, bugetul dela un milion la cinci milioane.

Asta înseamnă pe limba noastră călugărească, hărnicie și smerenie. În urmă a ieșit în curtea mânăstirii. Noi cei o sută și ceva de călugări, am ingenunchiat în jurul lui. Și cum stam așa, în patru labe, am ridicat ochii spre stăpân. Eu aveam atunci sticla ochelarului drept aburit, iar gheata piciorului stâng crăpată, cât gura chitului lui Ioana. Ochiul stâng a privit diagonală, gheata spartă. Pe stăpân nu l'am mai privit. Știu că m'a împins cineva, cu capul înainte, în anterile Patriarhului. Jur, n'am sărutat.

Am văzut în schimb, în timpul acela, pe părintele Ghervasie, beat cu adevărat, cum îi tremurau buzele, în anterile stăpânului. Am putut să văd lucrul acesta, pentru că și capul meu și capul părintelui Ghervasie au intrat în aceeași clipă în vesmântăria sfântă.

Și inspecția s'a sfârșit așa: Ne-am masat din nou în fața mânăstirii. Părintele Elinach cu ochii tot atât de speriați a dat tonul „Pre Stăpânul nostru”, iar noi, părinții și frații am articulat tot atât tâmpiți. De sus părintele Chiril a tras clopotul înebunit. Toate acestea s'au săvârșit, când printre noi a trecut Inalt Prea Sfântul Stăpân — țepăni și absent.

În urmă, am mirosit c'o bucurie rară, fumul benzinei, iar cățiva călugări au mângâiat minunându-se semnele imprimate de cauciuil roților în pământ; le credeau sfinte.

Cinci săptămâni, după inspecția făcută de Inalt Prea Sfântul Stăpân, în mânăstire s'a produs o nouă panică. Dela Patriarhie a sosit o circulară. Cu această hârtie în mână, acopețită cu zeci de pecetii, părintele stareț alerga de colo colo, fără astâmpăr.

exteroare, ci expresii ale vieții. Aici descoperim sensul dinamismului dela baza viziunii sale artistice. Nu este aici un dinamism intern, ci unul care se desfășoară pe toată sfera exterioară a corpului. Se explică astfel preferința lui Rodin de a reprezenta figurile omești ca oprite momentan dintr'un proces de mișcare. Această oprire nu este însă, o fixare, fiindcă persoana reprezentată dă impresia concretă a mișcării prin încordarea mușchilor și care semnifică, într'un anumit fel, o direcționare. Că mișcarea este un element important în arta lui Rodin aceasta este evident când o punem în legătură cu simțul lui pentru aspectele concrete și particulare ale vieții. Tendința abstractizantă a artei Renașterii orientându-se în spre fizică, trebuia să neglijeze implicit mișcarea, care nu câștigă o valoare decât în legătură cu date concrete. Renașterea care aprecia omul contemplativ,—de aici concepția spectaculară a lumii și estetismul,— considera mișcarea ca făcând parte din domeniul conțințului; de aici refuzarea ei. Nu este lipsită de un fundament real această concepție. Ai impresia că la Rodin, persoanele se mișcă dintr'o insuficiență care este organică

și peste care ele nu pot trece.

Aici este explicația acelei nostalgii care caracterizează multe din creațiile lui Rodin, nostalgie a cărui determinant este în însăși structura firii.

Este un element modern în arta lui Rodin: acela al iubirii lipsite de semnificație metafizică. *Idolul etern* este mai puțin reprezentativ pentru această idee: *Sărutul*, în schimb, este de o semnificație foarte bogată.

În conceptul antic și al Renașterii, iubirea era un mijloc de a realiza o identitate, care nu era aceea a unei participații cosmice, ci a unei ideale.

Erosul care reprezintă un proces de dezindividualizare era reprezentat pe un plan al transcendenței și al idealității. Pentru filosofia iubirii este caracteristică această orientare în spre metafizică, fiindcă ajută la o înțelegere mai ușoară a caracterului iubirii moderne, care este lipsită de viziunea metafizică.

Iubirea ca trăire, ca sensualitate pură și ca exaltare nebună, motivele moderne, cari dau iubirii sensul immanent al contopirii în fluxul vieții, Rodin le-a dat un suflu de prospețime care dă un farmec specific viziunii sale erotice. În creațiile sale de acest gen, fața ome-

ne-dă câte șaptesprezece ouă. S'a înțeles părinților?

Părinții au răspuns cu jumătate glas „da”, — însă în sufletul lor — se născuse un mare semn de întrebare. Ce rost și-or fi având găinile cât pruncul, aici în schimnicia noastră?

Dară nici unul n'a avut curajul să spună ceva.

Părintele stareț a glăsuț din nou: — Părinților și fraților, lucrul greu vine acum! Cine se simte în stare să meargă la Patriarhie să aducă ouăle Inaltului Stăpân?

Părinții au tăcut cu toții plecându-și capetele.

— Cum carevașăzică, asta înseamnă că nimeni? Așa vă iubii Stăpânul? Fă bine și ieși înainte, frate Andrei. Hai, mai repede!

Lung, nesfârșit de lung, fratele Andrei, aprins la față, s'a apropiat. Călugării s'au dat mai înlături, făcând cercul larg.

— Ai să mergi la Patriarhie. Iți dau o coșniță. Părinte Nectarie, fugi la mine și adu coșnița nouă.

Ajuns acolo, are să ți se înnumere 17 ouă. Frate Andrei, uită-te în ochii mei. Te-am ales pe frăția ta pentru că te știu cel mai smerit din mânăstire. La întoarcere n'ai să ieși nici trăsura, nici tramvai, nimic. Din dealul Patriarhiei, cu coșnița în mână, ai să cobori domol, ferindu-te de mireni. Un ou spart, frate Andrei, care ești cel mai smerit, ar aduce peste mânăstirea noastră mânia Stăpânului.

— Eu, ași fi de părere, vorbi părintele Timoftei, să meargă părintele Nicodim. E mai lesnicios în lume.

— Da de ce nu te duci cuvioșia ta, se repezi Ava Nicodim — iute la mână. Du-te cuvioșia ta, care minți că cunoști pă Patriarh și visezi pe Hristos în fiecare noapte. Nu ți're rușine să-ți fie.

— Să nu se amestece nimeni. Eu știu ce fac. Și Părintele Stareț continuă. Frate Andrei, încoadată, Domnul ți'a dat picioarele, pe ele să vii.

Fratele Andrei, alb la față de data

nească ocupă un loc cu totul secundar. căteodată este complex ascunsă de o conformație specială. Restul corpului este destul de expresiv pentru a manifesta aceea grație amestecată cu brutalitate care este specifică încordării erotice.

Aici iubirea nu mai are acel caracter de mister și de ininteligibil. Este o notă esențială a artei lui Rodin de a exprima iubirea în toată plinătatea ei; sensualitatea, care este expresia cea mai caracteristică a vieții, se manifestă nu numai în ochii arzătorii și pasionali, ci în toată regiunea corporală. De aceea, în aceste scene de intensă încordare a vieții, lumina nu este ceva ce vine din afară, ce se proiectează pe un fond de viață, ci dimpotrivă răsare din întreaga activitate a corpului. Lumina ca și mișcarea se desprind din totalitatea vieții, nu sunt elemente eterogene.

Din acest motiv, arta lui Rodin, ești adesea furat să o asimilezi unui conținut concret de viață și nu unei valori artistice independente de viață. Aici este motivul esențial al aceluși caracter de obiectivitate, care-l afirmam ca elementul ce impresionează întâia oară la contactul cu opera sa. E. CIORAN

nească ocupă un loc cu totul secundar. căteodată este complex ascunsă de o conformație specială. Restul corpului este destul de expresiv pentru a manifesta aceea grație amestecată cu brutalitate care este specifică încordării erotice.

Aici iubirea nu mai are acel caracter de mister și de ininteligibil. Este o notă esențială a artei lui Rodin de a exprima iubirea în toată plinătatea ei; sensualitatea, care este expresia cea mai caracteristică a vieții, se manifestă nu numai în ochii arzătorii și pasionali, ci în toată regiunea corporală. De aceea, în aceste scene de intensă încordare a vieții, lumina nu este ceva ce vine din afară, ce se proiectează pe un fond de viață, ci dimpotrivă răsare din întreaga activitate a corpului. Lumina ca și mișcarea se desprind din totalitatea vieții, nu sunt elemente eterogene.

Din acest motiv, arta lui Rodin, ești adesea furat să o asimilezi unui conținut concret de viață și nu unei valori artistice independente de viață. Aici este motivul esențial al aceluși caracter de obiectivitate, care-l afirmam ca elementul ce impresionează întâia oară la contactul cu opera sa. E. CIORAN

nească ocupă un loc cu totul secundar. căteodată este complex ascunsă de o conformație specială. Restul corpului este destul de expresiv pentru a manifesta aceea grație amestecată cu brutalitate care este specifică încordării erotice.

Aici iubirea nu mai are acel caracter de mister și de ininteligibil. Este o notă esențială a artei lui Rodin de a exprima iubirea în toată plinătatea ei; sensualitatea, care este expresia cea mai caracteristică a vieții, se manifestă nu numai în ochii arzătorii și pasionali, ci în toată regiunea corporală. De aceea, în aceste scene de intensă încordare a vieții, lumina nu este ceva ce vine din afară, ce se proiectează pe un fond de viață, ci dimpotrivă răsare din întreaga activitate a corpului. Lumina ca și mișcarea se desprind din totalitatea vieții, nu sunt elemente eterogene.

Din acest motiv, arta lui Rodin, ești adesea furat să o asimilezi unui conținut concret de viață și nu unei valori artistice independente de viață. Aici este motivul esențial al aceluși caracter de obiectivitate, care-l afirmam ca elementul ce impresionează întâia oară la contactul cu opera sa. E. CIORAN

AUGUSTE RODIN

Continuare din pag. 1-a

vieții care trebuie să accepte forme pentru a trăi? Individualitatea este o fatalitate; este destin, destin închis în sămburele vieții. Rodin a simțit acest tragism și toată arta lui e străbătută de el. Sursa simțului pentru individualitate își are la bază concepția elementului tragic în faptul însuși al individualității. Această încordare dramatică are pentru noi acel caracter de obiectivitate, fiindcă n'o simțim ca legată de destinul omului în genere, ci numai de un caz particular. Este o caracteristică a acestor arte de a prinde omenescul numai în liniile lui particulare și izolate. Prin această câștigă în autenticitate, dar pierde în sens. Tratănd aspectul particular al omului era natural ca Rodin să dea o atenție specială corpului. Este o greșită interpretare a acelora cari văd în arta acestuia, corpul ca un obstacol în fața spiritului ca rezistența materialității în fața ascensiunii vieții spirituale. A pleca dela acest dualism este a nu înțelege viziunea specifică a artei sale. Nu acest dualism, ci dramatismul vieții care nu este satisfăcută cu limitarea ei fatală, de formele în care ea este in-

chistată originar. A schematiza acest dramatism în dualismul medieval este a nu recunoaște viziunea specific modernă a lui Rodin. Aici nu mai e vorba de o discrepanță între substanțe structural diferite, ci este vorba de o dizarmonie intimă, provocată de o insuficiență fatală, insuficiență care este a vieții.

Pentru Rodin întreg corpul este expresiv, nu numai fața. El revine la un motiv antic și care consistă în a acoperi fața în momentele de încordare supremă rămânând ca expresivitatea corpului să desvăluie agitația intimă.

Viața nu se manifestă numai în agitațiile feței, ci poate mult mai sinceră în ale corpului. Uneori fața ascunde o realitate autentică sub formele convenționale. Este necesară o fiziognomică totală.

Gânditorul lui Rodin este foarte caracteristic în acest fel. Întreg corpul este concentrat; nu este numai încordarea frunții, ci o convergență generală a mișcărilor organismului spre frunte. Această posibilitate de obiectivare, care este proprie lui Rodin, ne face indiferenți la vreun conținut de gândire, interesându-ne nu mai formele exterioare, cari nu sunt forme vide, fiindcă sunt

— CRONICA —

ANUL LITERAR

În loc de o profundă, de o deprimantă tristețe, lichidarea deplorabilului și defunctului an literar românesc, ne produce o mare și explicabilă satisfacție. În literatură, la fel ca și în multe alte ramuri de activitate individuală sau colectivă, noi am prevăzut, de mult și complet, destinul fatal, indicat de însuși startul convențional dela care se plecase și am refuzat categoric, dela început, de a urma un drum fals și anacronic, pe care-l simțeam, instinctiv, predestinat la o eternă zădărnici și la o progresivă dezagregare.

În realitate, anul literar care a trecut nu a fost altceva decât o simplă și naturală continuare mecanică a celui care îl precedea. Mai precis, a însemnat în sfârșit finalul unei epoci de zece ani fără niciun specific postbelic, în care noțiunea de literatură, constant sinonimă cu aceea de pețea, a fost exploatată numai din vanitate, din rapacitate sau numai pentru amuzament.

Finalul într-adevăr funebru de astăzi a fost impus, calculat și precipitat de noi, cititorii, care nu ne-am putut complăce absolut deloc în marasmul atât de drag producătorilor de exercerabilă maculatură etichetată cu prețiozitate „art pour art”. Printr-o efectivă conspirație, le-am boicotat toate ersaturile pestilențiale, refuzând a le mai cumpăra. Iar când cumpărarea a fost forțată printr-o obsesantă publicitate sau prin reclama criticilor înscrși în bugetul editurilor, le-am lăsat necitite.

Cine ar putea nega că, prin această hotărâtă atitudine, cititorul român nu s'a dovedit incomparabil mai inteligent, mai lucid și mai cult decât toți scriitorii proeminenți, pentru care literatura nu a fost decât un mijloc de satisfacere a diferitelor ambiții personale?

Literatura nu mai poate fi, însă, astăzi un simplu obiect mercant, nici, cum era altădată, un comod „violon d'Ingres”. Cititorul conștient îi cere, pe drept cuvânt, să aibe un scop utilitar moral și asta nu în sensul scolastic și rigid al cuvântului, ci ca o sinteză practică și obiectivă a materialului brut extras din vasta colectivitate umană. Pentru aceasta are nevoie de o cât mai completă independență față de modelele din trecut și de o cât mai perfectă atașare de viața prezentă. Scriitorul modern nu trebuie, prin urmare, să lucreze niciodată după modele literare, ci exclusiv după modele vii. Viața de astăzi mai are puțin, foarte puțin comun cu cea din trecut, pentru că a evoluat surprinzător. Literatura trebuie să urmeze aceeași linie de evoluție, chiar cu riscul de a ajunge, la un moment dat, să nu mai aibe aproape nimic comun cu cea de altădată. Singura ei rațiune de existență este, astăzi, de a părăsi orice veleități de reîntoarcere la starea primară de ficțiune și de a suferi, din contra, o radicală transformare care nu va avea asupra ei decât un efect salutar.

Viabilitatea ei depinde numai de faptul dacă reușește sau nu să satisfacă acel „common sense” efervescent care este sensibilitatea dinamică și comună a epocii pe care o traversăm. Această nouă sensibilitate postbelică diferă complet de cea anterioară, pentru care literatura aducea un fel de consolatorie feminină. Mizeria generală de astăzi ne-a făcut, însă, să înăbușim de mult, în noi, orice rezonanță de natură feminină. De aceia, cerem și literaturii să renunțe definitiv la marotele diformării și ale rezolvării sezișantelor probleme de ordin psihologic sau social prin metode pur literare, adică uzate, anoste, nesincere sau de o pedanterie scortoasă și să privească viața numai prin prisma realității și a actualității.

Care este, atunci, cartea românească apărută nu în anul care abia a trecut, dar în ultimii zece ani de așa numită „constructivă” activitate literară și care să fi satisfăcut această unanimă și atât de naturală necesitate?

În toată epoca despre care vorbim nu s'a făcut altceva decât să se continue aceeași literatură avortată care caracterizează și perioada dintre 1900—14. Războiul mondial care a însemnat un prilej de formidabil reviriment general pentru toată Europa nu a avut nici-o repercusiune asupra literaturii fabricate în România: s'a uitat, ca și înainte, modelele franceze sau de aiurea. Războiul nu a însemnat în viața scriitorilor români nici-o schimbare, nici-o evoluție, nici-o maturizare.

În toată literatura postbelică el apare ca un episod artificial și arbitrar, ca palide intermedii de melodramă, ca și când România nici nu ar fi făcut răz-

boiul și scriitorii l-ar fi introdus în cărțile lor numai pentru că era „en vogue” în străinătate. Noi știm, însă, foarte bine că România a făcut războiul și amintirile din acea îndelungată epocă de multiple suferințe nu ne sunt încă deloc stigmatizate. Cum se explică atunci faptul că n'a produs absolut nici o schimbare și în viața scriitorilor noștri? Ei n'au făcut războiul? Au fost tot timpul într-o stare de hibernație și nu l-au simțit? Nu este vorba de nici-un mister.

Eminamente „geniali”, cohorta scribitorilor, deveniți pentru circumstanță patriotarzi, au beneficiat, în timpul războiului, de cunoscutele metode democratice de protecție de care uzază și statul român și, privilegiați în dosul frontului, au avut aventuri galante în toate centrele de refacere ale biete armate române.

Dacă, pentru majoritatea lor, războiul a fost numai un simplu divertisment frivol, mai este atunci vre-un motiv de mirare că scrisul lor nu constituie, astăzi, rezolvarea unor torturante probleme de conștiință modernă și că nu este făcut sub impulsul unei imperioase necesități de sublimare? În 1931 metoda lor de lucru a rămas aceeași și infalibilă: s'au așezat la birou fără să știe ce vor, fără să știe ce vor scrie și au început prin a face diferite figuri de stil artistic (și searbăd) după clișeu naționalizat.

După o serie de divagații facile, gratuite și interminabile, restul „a venit, întotdeauna, dela sine”, cum mărturisea un mare antreprenor al pieței literare. Scriitorul român nu are, astăzi, nici-un Dumnezeu — în sensul acordat de Shaw, adică de „prezentul în care trăim”. Exact ca și înainte de război.

Dar atunci viața era de o iritantă platinitudine și atmosfera senilă era covârșitoare. Astăzi însă, elanul vital este într-o progresivă ascendență și nu ție se cere decât să te încadrezi și să te supui ritmului nou general al epocii. Dacă viața dusă până acum ția fost lipsită de orice scrupul moral și toată activitatea pe care ai desfășurat-o nu a purtat semnul sincerității absolute, ții va fi desigur imposibil să te adaptezi acestor timpuri noi, nu vei putea ajunge n. i. odată un om nou, nu vei putea înțelege nimic din pasiunile și suferințele oamnelor noi și cu atât mai puțin ții vei putea explica fenomenul actual de generală reînnoire.

Priviți, pentru o cât mai perfectă exemplificare a celor de mai sus, atitudinea scriitorilor români față de viața românească de astăzi. 99% din viața românească este nedescoperită. Viața provincială, în special, a rămas tot țapul insășitor al pauperității și de intuiție și aplicație a scriitorilor care și-au epuizat subiectele de roman, pentru că a stagnat și importul francez. Provincia este privită, astăzi, tot prin obiectivul caragialesc, ca și înainte de 1900. Lucrul acesta este, într-adevăr, distractiv, amuzant, cum vreți, dar epoca aceasta a trecut de mult și provincia trebuie privită cu o obiectivitate nemilosă, fără nici-o diformare elegiacă sau fantasmagorică, care produce literalmente deluzii. Vrem să cunoaștem viața dela Timișoara, dela Chișinău, dela Cernăuți, dela Oradea-Mare, dela Galați, etc., etc., pe care ziarele o dovedesc că se poate de interesant, de variată și de complexă. Scriitorii nu au însă timp și nici inițiativă să se deplaseze până acolo pentru documentare și edificare, cum se face, de exemplu, în U. R. S. S.

În schimb, în ultimii cinci ani au apărut cel puțin douăzeci de volume și douăzeci de povestiri din viața mănăstirească, care este inexistentă, ca și când toată viața românească modernă s'ar reduce la cadrul monahal. Inutil să mai adăugăm că ele nu au nici măcar meritul sincerității și nu suferă nici cea mai mică comparație cu magistralele fresce ale lui Iosef Kallinikov. Viața bucu-reșteană, cel puțin, este complet ignorată și i se substituie, cu regularitate, o intrigă de foileton funambulesc.

Și observați, acum, că toate aceste lucruri se petrec în România într-o epocă în care, în toate celelalte țări, scriitorul s'a emancipat complet și și-a câștigat un definit rol social prin admirabilă lui sinceritate și prin desăvârșita lui lipsă de prejudecăți. Gândiți-vă, un moment, numai la situația pe care o au, în Germania, un Heinrich Mann, un Alfred Döblin, un Jakob Wassermann, un E. M. Remarque și un Ludwig Renn, la situația pe care o are în Anglia un Bernard Shaw, gândiți-vă numai la autoritatea pe care o au, în A-

merica, un Theodore Dreiser, un Upton Sinclair, un John Dos Passos și chiar un tânăr ca Michael Gold, iar în Rusia un Maxim Gorki și nu uitați nici excelentul tineret european care face cele mai temerare bruscări pentru crearea literaturii intersociale și internaționale, pe care o cere epoca actuală: Ernst Glaeser, Hermann Kesten, Anna Seghers, Joseph Roth, Erick Reger, Bert Brecht, Liam O'Flaherty, André Malraux, Ilya Ehrenburg, Fedor Gladkov, Michail Șolohov, Leonid Leonov, F. Panferov, etc., etc. Toți acești scriitori au înfrunit sufragiile întregului public cititor european, modern și conștient, pentru că nu au uitat nici-un moment datoria morală pe care o are astăzi literatul față de lectorii săi. Și, lucrul acesta, vă asigur că nu le-a fost deloc ușor, pentru că din cauza intranșigenței și realismului lor revoluționar au suferit, — și în U. S. A. și în Germania, și în Rusia înainte de război — continue persecuții și ostracizări din partea oficialității. Totuși nu au cedat și au eșit învingători.

Ceace nu se poate, evident, spune și despre scriitorii români, care văzând că cititorul îi întreține în inteligență și cultură și este exasperat la maximum de literatura autohtonă, au recurs la proceduri incorecte. Toată marfa ilizibilă și nedesfăcută au vândut-o statului, în virtutea unei așa zise susțineri a propagandei culturale, așa că cititorul care refuzase să o cumpere în librărie a fost silit să o plătească indirect și involuntar, ca să putrezească în pivnițele ministerelor. Postura aceasta de exploatare al neobrocitului ban public a fost ultima etapă a declinului moral al scriitorilor români.

Violenta noastră reacție din ultimii ani și-a avut, prin urmare, o adâncă explicație și semnificație față de completa lipsă de probitate și conștiință a scriitorilor, de care nu ne putea apropia și lega nici-o afinitate. Drumul lor catastrofal nu putea fi și al nostru. Și, din cauza aceasta, spunem că satisfacția pe care o încercăm astăzi este așa de mare. Cercurile lor de cititori s'au redus treptat, treptat, până la un quantum infim, a căror capacitate intelectuală este dela sine înțeles că nu o depășește pe cea a scriitorilor. Producția a fost și ea, fatal, restrânsă și devine din ce în ce mai anemică. Orșice remediu artificial de refacere va fi ineficace și inutil. Salvarea literaturii nu poate veni decât dela cititori, în-caz că aceștia ar admite să-i acorde din nou creditul lor. Dar lucrul acesta nu se va putea întâmpla atâta timp cât nu vor dispărea dela suprafață toți indivizii sinistrați prin cretinăria și ridicolul lui organic și nu vor fi înlocuiți de o generație nouă, obiectivă, sinceră, realistă și revoluționară.

Altfel, actualul faliment literar românesc va rămâne definitiv.

ALFONS ADANIA

REVISTELE ROMÂNE

Sunt în continuă descreștere. Era o vreme ferice pentru cafenații și individualiștii sgarțului, când apăreau concomitent: „Universul literar”, „Viața literară”, „Tiparita literară”, „Gândirea”, „Kalende”, „Unu”, „Contemporanul”, „Adevărul literar”, „Bilete de papagal”... Și erau multe polemici și multe discuții.

Creдем, însă, că retragerea adevăraților scriitori de prin redacții, cafenele și polemici și deci dispariția revistelor înseamnă inițial o voință de muncă serioasă de birou și bibliotecă, necesară vremurilor de azi, lucru pe care puținii sunt cei ce-l văd.

Viața Românească a căzut în mână d-lui Sevastos și acesta o umple de spirite ca de-o boală venerică. Cebră polemice ca o iscat-o cu Nichifor Crainic a plictisit până și pe zețari. D-l Ion Minulescu este mai sfârșit ca oricând. (loc, loc!) D-nii Ion Săn Giorgiu, și alți inamovibili, aceiași până la moarte. Fulger prea scurt, colaborarea d-lui Petre Pandrea.

Gândirea se arată cu aceiași constanță și același vesmânt nobil. Din când în când se dedică.

Adevărul literar. De ce mai apare? Vorbesc serios: de ce mai apare? Pentru traducerile lui Cehov, articolele lui Sevastos, Philippide, ale d-nei Isabela Sadoveanu și pentru tabletele d-lui T. Arghezi?

Contemporanul ajuns, tăgăduindu-și numele, o rară anacronie de almanah-magazin.

Unu, trunchiat de Voronca și Geo Bogza înoată greu și dureros prin plastică și anarhism.

Altfel...

Ehe, fericite vremuri de cafeină, când...

G. I.

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE E. MARVAN B-DUL PR. MIRCEA, 10

Ilya Ehrenburg: Un Werther electric

Așa se definea acum vreo opt ani un scriitor din care cunoșteam, vag, tendința nebuloasă de desfacere din frământarea prezentului. Dar în această înclinare nu puteam, nici măcar atunci, bănui un gust desuet de romantism și de volteface în anacronic. Nu asta era ființa romancierului prea robit de epocă. Ehrenburg nu încercă, după un facil arbitru personal, să se situeze în timp. Nici un timp nu-l putea seduce mai mult decât al său. Deslipirea sa de moment viza mai mult spațiu. O posibilitate de înțelegere rece, obiectivă și în același timp, integrală: perspectiva.

Astăzi, acest proces este pe deplin clar. Poate nu la fel revoluț. Căci timpul merge și Ehrenburg urmează traectoria sa spre punctul fix (!), de unde va cerceta grafica timpului cu cea mai mare șansă de dreptate.

Astfel acel Werther electric, de atunci și de azi — sesizantă imagine a omului prim la care se adoață fiecare moment cu o nouă specificitate — a ajuns cronicarul vremii noastre.

Procesul de distanțare a prezentului, șovăielnic în realizare, a putut să pară multora curba extrem de sinuoasă a unei evoluții ideologice. Ehrenburg, se credea, trăia marasmul epocii, tot de tendințe contradictorii, moment hibrid fără polarizare, și nu-și găsea locul. Fals. Nu-l găsea pentru că nu-l căuta. A temut momentul ca obiect de interpretare în jurul unui gând miop. Desprindea dincolo de frământarea legată de vârstă și de efemeră individualitate, o realitate independentă, care subordona totul și care constituia adevărul epocii. Pe aceasta Ehrenburg a căutat-o. Nici odată n'a negat revoluția rusă, cum s'a spus; și nici astăzi nu este un comunist, așa cum se înțelege acest cuvânt. Depărtarea sa se explică numai prin faptul că s'a temut de imperativul sufletului și trupului care sângerează în timp, și de înelucirea lor.

Sub o altă înălțare de circumstanțe, Ehrenburg ar fi fost un istoric, în înțelesul academic al cuvântului. Așa, este numai un cronicar al timpului nostru.

Trecutul, definitiv consumat, l-a lăsat muzeului. Prezentul, viață deplină și universală, l-a observat cu îndăjire, și cu o deslipire de propriul său suflet, care l-ar fi costat, omenește vorbind, scump, dacă ar fi găsit altceva, decât a găsi.

Astfel literatura lui Ehrenburg, este nu propria sa combinație, ci transcrierea unei realități exterioare. După o fază de obiectivare în care n'a vrut să creadă nimic și nici să se convingă pe calea excesiv umană a singurei sale experiențe, a descoperit identitatea timpului. Că ea s'a întâmplat să se aseme-ne cu impulsul confuz al primului său avânt de om, — mic și nevalabil — este o fericire care alimentează numai credința sa spre viitor, dar nu contribuie intru nimic la revelarea sa.

Omul erei trecute, burghezul reprezentant al unui concept de viață fărâmițat, i s'a descoperit lui Ehrenburg, clar, așa cum e, nu cum îl vedem fiecare dintre noi, cu ură necontrolată sau cu simpatie interesată.

Nici crud, nici exploatare al mizeriei umane, nici avar, nici ahtiat de visul dominației imperialiste: adică nici una din aceste tare pe care le vedem în manifestarea lui, ca mobile morale de activitate. Nu, dar ceva mai groaznic: in-conștiență. Totală desfacere de viață.

L-a văzut așa cum e, organic: individul care pretinde că a renunțat la vis pentru a trăi în permanent și rațional contact cu realitatea, este cel mai tragic visător: căci se visează pe el însuși. Visează propria sa traectorie în viață, o desfășurare lipsită de sens, și hiperbolică. Nici măcar explicația unui vicu moral sau al unui interes egoist. Nu, simplă ignorare a vieții. Cadavre în care a rămas vie o funcție de mecanică exterioară, inertă. Nici un calcul, nici o vină: căci sunt inexistenți.

Iată prin ce trăește Europa actuală, societatea anonimă a acestor creaturi atereșter. Și iată de ce, înălțarea lor din viață este inevitabilă.

Intr-o discuție între doi frați, despărțiți de timp, Ehrenburg spune: „Nămai că viitorul e aici. Copiii cresc, și ei, ei vor vedea!”

Prin această proiectare în viitor a unei realități care nu se poate constrânge în viața limitată a unui individ sau chiar a unei generații, acest Werther electric a descoperit adevăratul sens al literaturii, de azi înainte.

În viața omului, Ehrenburg ne relevă cel mai nou element: Istoria.

RADU POPESCU

G. M. Zamfirescu: Madona cu trandafiri

Octav a iubit-o pe Madona. Dar Madona a trebuit să se mărite cu procurorul unui oraș provincial. Intrigă cu scrisorile. Madona moare. Aci începe romanul.

Octav vine la înmormântare. Și mai vine cineva: orașul. Autorul caută să rezolve conflictul: Octav se omoară, prilejuind o minune de frază.

Esențial luată, tema nu e nouă: individul în luptă cu societatea. Există celebra teorie a lui Jules Romains: unanimitismul. Așa cum e tratată problema e, însă, cu totul alta și reese foarte bine.

Fatal, pune o altă problemă: drama-turgul romancier. D-l George Mihail Zamfirescu precizează, dintr'odată, cele trei unități dragi scenei: acțiunea se petrece în două zile. E singură și indivizibilă: lupta dintre oraș și Octav. Și, în fine: se petrece în România.

Pentru unitatea de loc nu mai începe nici cea mai mică discuție: redingota lui Caragiale falfăie pe părți întregi din roman. Și asta voluntar. Fiindcă din cadrele personajilor fixate de Caragiale etern și inamovibil, d. Zamfirescu încearcă să-i transfigureze printr-o simbolică specială. Astfel, personajul lui Mănăilă prezintă profunzimi nebănuite și poate livești, dar care îl fac — după părerea noastră — cel mai important și mai serios realizat. Octav e vag și cenușiu. Iar orașul, deși foarte bine redat își găsește esența și finalitatea epică în Mănăilă. (În orice caz, aplaudăm tehnica celor două tablouri ale aceluiași personaj: orașul și Mănăilă).

Scriș frumos, cu lucruri de o pătrundere răscolitoare cum sunt de pildă, ultimele rânduri ale paginii 47 și primele ale paginii 48, care sunt reale minuni, cum e capitolul „Mahalaua calicilor urcă spre strada boerilor etc. etc.”, Romanul este de o reală și indiscutabilă valoare. (Editura Cultura Națională).

G. I.

Ion Călugăru: Omul de după ușă

Literatura română înregistra și înregistrează, apariția romanelor domnilor Ionel Teodorescu, Cezar Petrescu sau Octav Desilă, precum și dadaismele incerte și spirituale, deplasate la noi nu din precocitate și preconcepție, dar din esența de adevăr de care erau animate și cu care erau reprezentate, — cu o indiferență de taxi sau de tărfa. Extremele străluciau și strălucesc, poate cu specificul agonizantilor. Adevărul făgaș nici nu se arăta. Cei dela care se aștepta, poate, realizarea lui, d. I. Vine, de pildă, stopaseră la navelă iar d. Romulus Dianu stropoa un vag neosemănătorism cu maxime și „fițe” quasi-moderniste. În același timp și extremele se făceau prost; prima dintr'o continuă și stupefiantă auto-plagiare, iar literatura radical modernistă fiind doar un concurs de prețiozități.

D. Ion Călugăru este primul cu o viziune radicală nouă însă totdeauna real temeinică și sigură.

Eroul dumisale nu e nici Niță al Săfetei, nici Bibi Măndrescu, don-juanul de salon, nici Victor Popescu tipul de cafenea: îl cheamă Charlie Blum. (După cum vedeți e evreu fără să-l cheme Ițic sau Șloim și să fie din Podul Iloaiei sau Pașcani). Numele lui flutură pe întreaga lume: îl găsiți în

Sinclair Lewis, în Joyce, în prozatorii germani, în Giraudoux. E universal. Intr'un roman românesc un personaj evreu cu numele de Blum poate alege între două roluri: de samsar sau de comunist infierbântat. Charlie Blum însă nu face politică și are bani atâți cât îi trebuie autorului ca să nu pună o vorbă despre situația „financiară: nici „somptoase palate” nici „sumbră mizerie”. Bine dar, întreabă domni romancieri români, dacă n'are preocupări reale de viață și nu intră conștient și important în angrenajul societății, ce face?

Charlie Blum visează. Charlie Blum este tânărul, adolescentul de peste tot, din totdeauna (poate cu o notă specifică post-belică). Ca toți n'are nimic (femei, bani, casă, trai bun) și s'ar scufunda realmente dacă nu l-ar ține în sus ca o bășică de oxigen „visul” ce-l poartă închis într'o cutie de chibrituri în buzunarul vestei. Nu cunosc din tot ce-a scris d. Călugăru, vreo pagină mai profundă, mai personală și mai sugestivă ca aceea: *Repetiție pentru Vivienne Gould*. Acolo Charlie află că Madeleine este și dânsa o femeie de bordel, însă când i se propune alta strigă: „Nu! Rămâi dumneata” deși n'o iubește. Însă Charlie visează. D. Călu-

găru îl cunoaște atât de adânc pe Charlie încât la un moment dat ni-l arată cum „slobozii puțină nebunie”.

Charlie Blum are deci un reziduu de demență. Visurile condensate și presate dau oare nebunie? Adolescența lui Charlie Blum nu este decât o vastă risipire, — ca orice adolescență.

Sosește maturitatea. Recte, punctul unde tânărul mai poate alege între *nebulia și viața reală*! Charlie Blum o alege pe prima. Fiindcă așa ai ales și dumneata și d. Călugăru și alții.

Atâtea e primul roman de la noi scris într'un cadru larg modern.

Logic și fatal, regăsim în el: pe Ion Călugăru, poetul care n'a publicat nici o poezie și care le închide în nuvele, acum în romane, poet cu metafizică specială, poet al lecolui ei în obiectivismul strict al romanului.

Pe Ion Călugăru novelistul, în Piștia, personaj funambulesc, cu final mai mult decât livresc, găsim ceva din surăsul lui Ehrenburg plănând pe întreaga carte. Și dintr'o scrisoare a lui publicată în „Cugetul liber”. Și poate pe bătrânul Dostoievski mai formal și vizibil în Valentina, fetița tragic puberă...

Cartea domnului Ion Călugăru rămâne o mare bucurie.

GHITĂ IONESCU

Eugen Ionescu: Elegii pentru ființe mici

Elegii pentru ființe mici, melodie pentru gustul oamenilor cu suflete de adolescenți. Poezie în aparență simplă, uneori desușcheată, năzdrăvană, cu substanța proaspătă de suflet care s'a transmutat în versuri cu conținut de diluată lacrimă. Expresia mică, directă, voit naivă, va frâna poate simpatia și admirația probabilă a celor deprinși cu dificultăți și armonia prețioasă a poeziei ermetice. Univers poetic populat de păpuși sfărâmate, de copii triști cu frică de moarte, de făpturi mărunte „cu viață'n ochii umezi și cu moarte'n trup uscat” de pitici maniaci și peltici. Deși a-cel refren egocentric „cum eram tot mă iubeam” (care exprimă în același timp și o nuanță de cenușie umilință) al ultimii poezii, ne-ar îndemna poate să credem că avem de-a face cu un poet imbatat de propria sa ființă, furat de cântul în care se dizolvă întreg și amăgît de armonia care se degaje din ființarea sa proprie pe acest pământ — totuși franciscana dragoste pentru ființe și lu-

Joi 14 Ianuarie ora 6 d. a.: Centre de interes mondial” (Petru Cornarescu)

Marți 19 Ianuarie, ora 9 seara: Mașina (inginer Sergiu Condrea).

Joi 21 Ianuarie, ora 6 d. a.: „Sportul” (I. Cantacuzino).

Marți 26 Ianuarie, ora 9 seara: Spectacolul (Haig Acterian).

Joi 28 Ianuarie, ora 6 d. a.: Esseu și literatură (Șerban Cioculescu).

Marți 2 Februarie, ora 9 seara: Spre un nou umanism în artă” (A. D. Broșteanu).

Joi 4 Februarie, ora 6 d. a.: Intre individ și colectivitate (Mihail Sebastian).

Marți 9 Februarie, ora 9 seara: Colectivitate și presă (Mircea Grigorescu).

Joi 11 Februarie, ora 6 d. a.: Criza sufletească (I. Jianu).

Joi 18 Februarie, ora 6 d. a.: Spre un nou medievalism economic (Mircea Vulcănescu).

Joi 25 Februarie, ora 6 d. a.: Comunism și reacțiune (M. Polihroniade și J. Ionescu).

Joi 3 Martie, ora 6 d. a.: Intre Orient și Occident (Mircea Eliade).

Explicația timpului nostru

Gruparea intelectuală „Forum” va prezenta un ciclu de conferințe intitulat „Explicația Timpului Nostru” la Fundația Carol I. Conferințele vor fi de opt ori Joi la 6 d. a. și de patru ori Marți seara la ora 9.

ARȘAVIR ACTERIAN